

ԻՆՏԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

(Օտարաբաղադրացիք գիտում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Менк“)

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Հայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով:

Հայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄԵՆԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱ-
ԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

1880 թիւ

ՀՐԵՏԵՐԵԿՎՈՒՄ ԷՆ ԵՄԵՆ ՕՐ, բացի տօն և տօներէ հե-
տեալ օրերէն:

Լրագրի դիմաց և պրօգրամման նոյն են մնում: Մենք ստանում
ենք ՍԵՓԵԿԵՆ ՀԵՌԵԿԻՐՆԵՐ: «ՄԵՆԿ» տարեկան գինը
10 ռուբլ է, կէս տարվանը 6 ռուբլ: Գրվել կարելի է ՄԻԼՅՆ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ մէջ:

ԵՌԵՎԱՆԻ ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ ծախվում են 5 կոպէկով հատր:
Օտար քաղաքներից պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով ТИФ-
ЛИСЬ Редакция „Менк“.

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խնայէս է վարվում թիւերէն: Ներքին տե-
սութիւն: Տառք ցուցակներ մանուկն պատի-
ւը: Ներքին լուրեր: Արտաքին տեսութիւն:
Պրանտա: Նամակ թիւերէն: Արտաքին լուրեր:
—Խառն լուրեր:—Մշակութիւն հեռագիրներ:
Հայտարարութիւններ:—Բանասիրական: Մի
օր ուսանողական կեանքից:

ԻՆՏԵՐՆ Ե ՎԱՐՎՈՒՄ ԹԻՒՐԲԱՆ

Ամեն կողմից տխուր լուրեր
են հանում թիւրքաց Հայաս-
տանից:

Իրանը անգլիական լրագրիւն-
քը, որոնք միշտ այդքան պաշտ-

պան են հանդիսանում թիւր-
քիայի, պատմում են թէ թիւր-
քաց Հայաստանում սովը ա-
նասելի է: Մի և նոյն ժամա-
նակ թիւրքաց կառավարութիւնը,
որ ոչինչ չէ անում հայերին
պաշտպանելու քրդերի բարբա-
րոս յարձակմունքներից, շարու-
նակում է անողորմ կերպով աւելի
և աւելի մեծ հարկեր պահանջե-
լու հայերից:

Այդ դեռ բաւական չէ: Իրանը
անգլիական լրագրիւնները հազոր-
դում են, որ թիւրքաց կառավա-
րութիւնը իմանալով որ Հայաս-
տանում սովը սաստկանում է, ոչ
թէ միայն չէ աշխատում հաց
բերել տալ աղքատացած երկիրը,
բայց և արգելել է, որ Ռուսաստա-
նից և Պարսկաստանից ցորեն և
ալուր բերվի դէպի Հայաստան...

Այդ տեսակ հրէշաւոր կար-
գադրութիւն մենք մինչև անգամ
թիւրքիայի պէս բարբարոս եր-
կրից չէինք սպասում:

Մենք հասկանում ենք որ մի
տէրութիւն անհոգ լինի, անըն-
դունակ լինի օգնութիւն հասցնել

իր սովատանջ հպատակներին...
Բայց նպատակով, դիտաւորու-
թեամբ արգելել որ ուրիշ երկրից
հաց բերվի, որպէս զի հպա-
տակները անպատճառ սովեց
սատկեն և մի և նոյն ժամա-
նակ բեռնաւորել իր սոված հպա-
տակներին նոր և անտանելի հար-
կերով:—այդ տեսակ բան, այդ
տեսակ հրէշաւոր, սատանայական
մեքենայութիւն մարդկային ամ-
բողջ պատմութեան մէջ իր օրի-
նակը չունի:

Այդ տեսակ հրէշաւոր, սատա-
նայական, դժոխային հնարների
առջև՝ իր սեփական պետութեան
դաւաններին դիտաւորութեամբ
ոչնչացնելու,—մարդու լեզուն պա-
պանվում է, ձեռները թուլացած
ընկնում են, արիւնը երակների
մէջ սառչում է, ուղեղը մօտ է
խեղագարութեան...

Այդ տեսակ երեւոյթ կա-
տարվում է տաճար և իններորդ
դարում, և այդ տեսակ տմարդ
պետութեան դոյութիւնը համբե-
րում է ամբողջ լուսաւորված Աւ-
րօպան:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՕՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿՈՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

—Գէորգեան, պատարագից յետ եկ խաչատրեա-
նի սենեակը՝ մի քանի հարցեր կան վճռելու:

—Զեմ կարող, պատասխանեց Գէորգեանը,
հարկաւոր դրոշմեր ունեմ կատարելու:

—Գիտեմ ձեր հարկաւոր դրոշմեր, ողջ շաբաթը
դրոշմով էք դրադուած: Տիգրան, դու ես չնորհ
րեմ:

—Էհ, չարժէ գալ—միակ հետեանքը մեր ժո-
ղովների սոված փորով և ուռած գլխով առն վե-
րադառնալն է:

—Պարտաք, եթէ ամենքը այդպէս դատեն,
մենք ոչինչ չենք կարող դրոշմել: Արդարեւ ժողովում
լինում է անկողնաբանութիւն, բայց մեղքը ա-
մենքին է: Եթէ մեր հայ ուսանողներին յարաբե-
րութիւնները լինէին աւելի անձուկ, եթէ մենք ա-
ւելի լաւ հասկանայինք միմեանց, այն ժամանակ
ժողովները կանգնէին առանց դիտաւորի: Բայց
դժբաղդարար ամենայն մէկը մտնում է մի անկուն
և խորում է իւր ընկերովից, ինչպէս մի ամենի
դաղմից: Ո՞վ է մեղաւորը:—Մի քանի խոսքերից
յետ հրաւիրուածները խօստացան լինել ժողովում:

Այսպէս խօսում էին մի քանի հայ ուսանողներ
մի ցուրտ ձմեռային կիրակի օր, հաւաքուած հիւ-
ղեցու բակում: Այդ բակը ուսանողների համար
ոչնչի մի առանձին նշանակութիւն, դա նրանց հա-
մար նոյնն է, ինչ և վաճառականի համար Բօրսան:
Սփռած լախտաւորած քաղաքի զանազան անկիւն-
ներում, բնակուելով ըստ մեծի մասին բաւական
հեռի մէկ մէկուց, նրանք ամբողջ շաբաթը կարո-

ղութիւն չունեն տեսնուելու և ահա կիրակին հա-
սած՝ ամեն ուսանող, չը նայելով եղանակին, պար-
տաւորութիւն է համարում տասը քսան փողոց
չափել ժամ զինալու: Ժամ գնացողը ըստ մեծի
մասին եկեղեցի ևս չէ մտնում և եթէ մտնում է,
բոլորովին ուրիշ նպատակաւ—յուսելով տեսնել
այնտեղ այն ծանօթներին, որոնց չէ դուր թա-
կում: Հետաքրքիր է տեսնել այդ ժամ գնացողին:
Գեռ եկեղեցու բակի դրան չը հասած, նա լսում
է խառնիճադանձ ձայներ. նա գիտէ թէ որտեղից
են այդ ձայները և շտապեցնում է իր քայլերը, ա-
հա նա անցնում է դուռը և հեռուում տեսնում
է մի խումբ, որը ցրտից ճնշուած անդադար բարձ-
րացնում է կամ այս կամ այն ոտը: Նրա հողին
պարզվում է և երեսին մի ժպիտ է դալով ինքն էլ
չը գիտէ ինչ պատճառաւ. այդ ժպիտը խմբին մօ-
տենալուն չափ ստատկանում է և հասած միջոցին
դառնում է մի բարձրաձայն, անհոգ երկնայական
ծիծաղ: Այ՛, նա ուրախ է: Նա մեկնում է իր սա-
ռած ձեռք և բարեւումը ընկերներին: Այդ բո-
պէին արդարեւ նա անհոգ երեխայ է՝ նա մուռ-
նում է իւր ամեն նեղութիւնները և վշտերը, որը
կրում է այնտեղ քաղաքում, կարծես այդ քաղաքը
այժմ հազար օրուայ ճանապարհով հեռացած է նո-
րանից, նա մինչև անդամ մոռանում է հայրենիք և
ընտանիք—այդ բոպէին նորա միակ հայրենիքն է
եկեղեցու բակը և միակ ընտանիքը այդ խառնիճա-
դանձ խումբը. այս պատճառաւ, մոռանալով ամեն
անձնական հաշիւներ, նա շտապում է մօտենալ ա-
մեն մէկին և սկսում է հարցնել նրա օրակա-
րութիւնը՝ ինչպէս է անցնել շաբաթը, ուր է եղել,
ինչ է տեսել, մինչև անգամ թէ՛ ուր է մտադիր
անցուցանել ամառը, թէ՛ և մինչև ամառ մնում է
համարեա կէս տարի: Մի խօսքով՝ նա աշխատում է
ինչպէս և լինի, դատարկել իւր լքված սիրտը:
Այդ մի սրբազան վայրկեան է, որոյ նշանակու-
թիւնը կարող է զգալ միայն ուսանողը, տարիներ
ով պանդխտացած հայրենիքից և ընտանիքից:

Դրանից յետոյ սկսվում են թեթեւ խօսակցու-

թիւններ և վիճաբանութիւններ զանազան ազգային
և այլ հարցերի մասին, որոնք շատ անգամ մնում
են կիսակատար: Այսպէս շարունակվում է մինչև
պատարագի վերջը. ժողովուրդը սկսում է ցրուել:
ուսանողները հեռուում են նոցա օրինակին: Ահա
նրանք դարձեալ հասնում բակի դրան. բայց այժմ
նրանց երեսը քանի դուռ է, մտաշունտ է և
զոհից դուրս եկած միջոցին կարծես ամեն մէկը
ծերանում է հինգ, տաս տարով: Ամենքը ցրվում են
զանազան կողմեր և նոցա դարձեալ վերադառնում
են իրանց օրական ցուրտը և վշտերը:—Ահա քեզ,
կարգացող, ուսանողի ժամ գնացը:

—Խնայէս տեսանք այս կիրակի ևս ուսանողները
հաւաքուած էին եկեղեցու բակում և բարի Աշո-
տը, մի աղքատ, բայց պատուաւոր ուսանող, հրա-
ւիրում էր նրանց ժողովուրդը հայոց ներկայաց-
ման վերաբերել մի քանի հարցեր վճռելու հա-
մար: Այս պատճառաւ պատարագից յետ նրանք
խմբվին ուղևորուելով դէպի խաչատրեանի սե-
նեակը, ուր վճռուած էր այսօր հաւաքուել:

Անցանելով փողոցները այդ սեանքով խումբը
դարձնում էր իւր վրա անցողաբանութիւնների ուշա-
դրութիւնը: Լուսաւորված մայրաքաղաքային (ուռ-
սը) չէ կարող նայել հայի վրա առանց մի արհա-
մարական կամ նախատական ժպիտի, իսկ հասա-
րակ ժողովուրդը կարիք չունի պահել իւր զգաց-
մունքը և միշտ տեսնելով մի սեանքով, պատուում
է նրան ժիլ կամ արմի աշկա մականուննե-
րով:

Ինչև լինի մեր ուսանողները հասնում մի չորս-
յարկանի տան մօտ, աղտոտ ու անվերջ սան-
դուղաներով բարձրացան ամենակրկի յարկը և մը-
տան մի անշուք սենեակ—խաչատրեանի բնակա-
րանը: Նրանք այդտեղ դառնում այլ ևս մի քանի
ուսանող, որոնք նրանցից առաջ էին եկել և նըս-
տուած կոթրած աթոռների ու քրքրված բազմոցի
վրա մի առանձին անործակով ծխում էին կիսա-
խոտ—կիսախախտ և արդէն ջնանցել էին լըց-
նել փեղբիկ սենեակը կապտադոյն ամպերով այն

ատտիճանի, որ մէկ տնկիւնից հազիւ երեւում էր
միւսը:

Այսպէս ամենքը բարձրացնելով թամբաւորի
ծուխը և սպասելով իրանց միւս ընկերներին,
խումբը խումբը բաժանվեցան և սկսեցին մասնաւոր
խօսակցութիւններ:

—Լսել ես նոր բան, հարցնում է մէկը մեծա-
քիթ Նիկոլայ:

—Չէ, ինչ կայ:

—Չորչօքը պսակվում է:

—Ինչ ես ասում, այդ կնիքանի մեռեալը:

—Խնայէս իմացար:

—Շատ հեշտ, երեկ խաչատրեանի հետ անցնում
էինք նորա բնակարանի մօտում և օրովնեան վա-
ղուց նորա տեսած չէինք ցանկացած մօնկի և
տեղեկանալ նորա դրութիւնից: Արժանացանելով,
տեսանք, որ Չորչօքը շտապով մտաւ սենեակը և
փակեց դուռը: Զարմանալով այդ անակնկալ ըն-
դունելութիւնից, մենք մօտեցանք և սկսեցինք
բաղխել դուռը: Լուրջութիւն, կարծելով, որ նորան
մի անբարդութիւն է պատահել և ցանկանալով
մխիթարել, եթէ կարելի է, մենք շարունակում ենք
բաղխել: Վերջապէս Չորչօքը մօտենում է դրան և
և չը բանալով, խնդրում մեզ հեռանալ:—Այ
տղայ, ինչ է պատահել, հարցնում ենք մենք:
—Հեռացէ՛ք, ասում եմ, ես պակսվում եմ, պատաս-
խան է գալիս դրան յետեւից:—Շատ լաւ, բայց
ինչու ես փակվում մեզանից:—Ի՛նչու, և դուք
հարցնում էք, որովհետեւ դուք անբարոյական էք,
զարեւուր էք խմբով, անկանոն սեղ էք վայելում:
Ես վճռել եմ կարծել ամենքից հետ յարաբերու-
թիւններս, որ ես ես չը զայլակողութիւն և ան-
կատար չը թողնեմ իմ սուրբ նպատակը:—Ուրեմն
դու չես սիրում քո հարսնացուն, որ կարծում ես
թէ՛ այդպիսի չնչին պատճառներ կարող են քեզ
զայլակողեցնել:—Ես չեմ սիրում, երբ այն ան-
նման, երկնային հիշատակը ես կանգնած տարաւ
այդ մօտին, ես ապացոյցի հասար պատառ պա-
տառ արի իմ մեծ լատինս—յուսնական բաւարարը,

1-12 1-9, 1-14-9 1-1 49 6.

04-11-1978

Մեզ հաղորդում են ՋԱՄԱ-ՈՂԱՆՈՒՅ հետեւեալը, յունվարի 21-ից, Վաս քանի օրերու մը. Գէ-որդ Գալանթարեանց Զալալ-Օղլու մէջ բացել է իր ցորենի ամբարները և ծախում է ցորենը ժողովրդին մատչելի գներով, այնպէս որ բոլորովին դիտարկութիւն չունի որ և է չափ ստանալու, այլ միայն իր արած ամենամեծ օգուտը ծախարը դուրս բերելու: Ինչպէս յայտնի է Գալանթարի և Ղուա կողմերի ժողովուրդը սովի մէջ է, ուրեմն հասկանալի է թէ ինչի ժողովուրդը ստանի և ծախսաւոր է պ. Գալանթարեանցին, որ բոլոր ուրիշ ծախարներէն է ծախում ցորենը աղ-բատ ժողովրդին:

ԹԻՖԼԻՍԻ ռուս լրագրներում կարգում ենք որ ներկայ տարւոյ մեծ պատիւ մի քանի պարս-ներ զիտաւորութիւն ունեն ուսման, հայերէն և վրացերէն լեզուով հրապարակական դաստիարակ-թիւններ կարգով Թիֆլիսի Գործակատարների կը-լուրում:

ԱՄԱՆԻՍԻՅԵՐ մեզ գրում են. «Հաստատ աղ-բերներէն լուրս ենք, որ Թիֆլիսի առաջնորդ Գա-րիէլ արքեպիսկոպոս Ալվազեանի աշխատութեամբ «Մարցայ անուանված հողը, որ 19000 դեստա-նից աւել տարածութիւն ունի, յատկացրել Ա. Էլմիադին: Բացի այդ սրբազան Ալվազեանի Հա-ղարծնի վանքի վանահօր Պողոս վարդապետ Մա-րգարեանի աշխատութեամբ 40000 դեստա-նից խաւ անտառով ծածկված հող է սեփականացրած Էլմիադինս:

Մեզ գրում են ՔԱԳՈՒՄԻՅ, որ հացի պահեստութիւնը շատ զգալի է: Հարուստները աղքատների մասին չեն հոգում. Գաղաքի մէջ մեծ քանակութեամբ հաց կայ, բայց նրա գինը հետզհետէ բարձրանում է:

Պ. Յ. Տէր-Գրիգորեան խնդրում է մեզ յայ-անել, որ իր հեղինակած «Վէպեր» վերագրով գիրքը արդէն ստացել է կազմարարից և մինչև փետրվարի 10 կուղարկվի գրքի բոլոր բաժանորդ-ներին:

Հինգշաբթի յունվարի 31-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ Ամա-րային թատրոնում լինելու է պ. Աւարանի բեմե-ֆիլը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՄԱՆՍԻԱ

Փարիզի բժշկական: Համալսարանում բժշ-կական Բօքէն մի շատ հետաքրքիր փորձ է արել մի զլիտոված մարդու դիակի վրա, ահա թէ ինչու է կայանում այդ փորձը:

Պրէֆ. մարդաստանին զխտեղութիւն յետոյ նրա դիակը բերին բժշկական Համալսարանը, որտեղ բժշկական Բօքէնի կարգադրութեամբ, զլիտովածի դիակը կապելով միացրին մարմ-նու հետ, և իւրաքանչիւր ուղի վրա դրին հէքտրական թելեր, հէքտրական հոսանքը թողնելու միջոցին, մարմնու վրա ոչինչ չար-ժում չը նշմարվեցաւ: Թելերը դրվեցան ծնկների վրա, և սրանից միայն մի քանի աննշան ցնցումներ առաջացան. վերջապէս երբոր հէքտրական թելերը դրվեցան գիակի ստամոքսի վրա, այն ժամանակ անսպասելի ու զարմանալի երեւոյթներ առաջացան. դէմքի զծագրութիւնը սկսեց խաղալ, աչքերը գը-րեթէ ողջ մարդու աչքերի դրութիւն ստա-ցան, ականջները շարժվում էին և Պրէֆ. ամբողջ մարմնը, մի տարափոխ յուզմունքի ենթարկված մարդու մարմնու նման, ենթար-կվեցաւ ջղային սաստիկ ցնցումների:

Այս հետաքրքիր փորձերին ներկայ դա-նի վրա բոլոր բժիշկները հաստատում են, որ բոլոր այդ նշաններն ապացոյց են, որ մահը բոլորակաւ է եղել: Այս փորձերից մի ժամ յե-

տոյ, բժշկական Բօքէն սկսեց դիակն անդամա-հատել (disséquer):

Իհնում, Պրէֆ. դադի գործարանում աշ-խատող բոլոր մշակները գաղափարեցին աշխա-տելուց, խնդրելով, որ նրանց ռոճիկներն աւե-լացվեն: Միւս օր առաւօտը մի խումբ ուրիշ մշակների արդէն շարունակում էին իրանց նախորդների թողած գործը:

Լէզ Ալպ Մարտիմ կոչված նահանգի քը-րեական գաղութներում մի անակնկալ դէպք պատահեց. մի գործի քննութեանց յետոյ, երբ նախագահ պ. Կապիէ արդէն վերջա-րել էր իր եզրակացութիւնը, այն ժամանակ անդամները մէկը կամեցաւ մի նկատողու-թիւն անել, բայց նրան ասացին որ արդէն ուշ է, և թէ նախագահի եզրակացութեանց յետոյ, ոչ ոք այլ ևս իրաւունք չունի նկա-տողութիւններ կամ առաջարկութիւններ ա-նել: Պ. Սէսի—նկատողութիւն անող ան-դամը—այնքեց իր ասածը, և յայտնեց, որ նրա խղճմանը իրան թոյլ չէ տալի ստորադ-րել գաղափարներ, որովհետեւ գործի քննու-թեան մէջ մի կէտ կայ, որը նրա կարծիքով կատարել կրկնվի է բացատրված. նրան նկատեցին, որ նա ժամանակը կորցրել է, և պահանջեցին ստորագրել վճիռը. նա պատաս-խանեց, որ արդարութեան համար ոչ մի ժամանակ կորած չէ, և այնքեց իր ասածը. միւս գաղափարները ստիպվեցան զիջանել և միասին նորից մտան խորհրդի դահլիճը: Տասը րոպէի վիճաբանութեանց յետոյ, քրեա-կան դատարանը ոչնչացրեց իր վճիռը և յե-տաճեց նոյն գործի քննութիւնը յետագայ նիստին:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՖԼԻՍԻՅԵՐ
Կ. Պօլիս 14 յունվարի
Թէր Տեմաշ-Էֆէ Գալանթարեանի դա-տաստանը ընդդէմ թելերը վազ թելերի կար-ծես ազգային խնդրոյ մը կերպարանքը կանու-նախորդ նամակաւ մը բացատրած էինք սոյն դա-տաստանի պատճառներն, և թէ վաղթ դժուա-րութեան մէջ էր իրեն փաստարան մը գտնելու, վերջապէս կարկուտ անուն սիրեցանք մը կը գտնէ, որոյ համար «Levant» կապէ «Soi-disant» փաստա-րան:

Հայ, յոյն և թիւրք ժողովուրդներն խուռն բազ-մութիւն մը գրաւած էր դատարանով. Հայ փա-տարաններն կարգադրին իրենց անբաստանադիր ընդդէմ վաղթի, որոյ ի պատասխանի պ. Կա-րկուր ինքն ամբաստանողի դեր ստանձնեց ընդդէմ հայ թելերին: Պ. Կարկուր կամեաւ անէ զԹէր-ճեման թէ չարունակ հայ ժողովուրդը կը զրգու-նէ, թէ կը գրէ որ բարեկարգութիւններն երազներ են, թէ հայ ժողովուրդը իւր ցաւոց պատճառ-ներն ինքն պարտի բառեալ զննելով և թէ Պու-ղարիստանի պէտք է հայոց օրինակ մը լինի: Պ. Կարկուր ի հաստատութիւն իւր խօսքերուն հայ թելերին խել մը հատուածներ կը կարգայ, դա-նոք այնպիսի կարգով մը շարելով որ կապակ-ցութիւն չունենան. Թէրճեմանի փաստարաններն որ չէին կարծեր թէ թիւրք թելեր մը մատնիչ լի-նելու չափ յառաջ կերթայ, այս տեսակ փաստ-ութեան մը յառաջ բաւական դժուարութեան պա-տանցեցան, և պատասխանեցին թէ հայ թելերին գը-րածներն թէ որ կառավարութեան վնասակար լի-նէին, անշուշտ տպագրական տեսութեան գրասե-նեակն որ այնքան խտտութեամբ կը հսկէ թել-թերու վրա, մինչև ցարդ պէտք եղած պատժի-անշուշտ կը տնօրէնէ, հետեւաբար այդ յօդուած-ներու մէջ տէրութիւնն զրգուիչ ոգի մը չէ նշա-րած, որ ձայն մը չը հանէր, ուստի պատժական դատարանը միջամտելու իրաւունք չունի: Պ. Կա-րկուր աւելի յառաջանալով առարկեց թէ Թէրճե-ման խնդրաբարբար չը գրեր այդ յօդուածները, այլ հայ յեղափոխական քօթիկէի մը օրգանն է. մեծ յուզմունք տիրեց և ներկայ գտնուող կանա-նաւոր անձինք կամաւէն այսպիսի ցած ոգի կրող թելեր մը վրա: Ըստ վաղթի պէտք էր այս խնդրին, ընդհանուր գաղափարային յանձնել ի քննութիւն: Եւ թէպէտ Թէրճեմանի փաստարա-ններն ցոյց տուին թէ դատական այս ընթացքը ապօրինաւոր է, բայց ով մտիկ կանէ: Ուստի խնդրին յանձնուեցաւ ընդհանուր դատախազին

(procureur général): Յիշեալ պաշտօնակա-ն յունվար 4-ին կը ձերբակալէ պ. ձիվէլեկեան Թէրճեմանի ամօրէն-խմբագրապետը, և պ. Ա-գալանի Արտանատէրը, և զանոնք բանտը կը նետէ: Կ. Պօլսոյ մէջ բաւական յուզմունք տիրած է: Հայ, եւրօպայի, յոյն, թիւրք թելերներն մեծ սիւ-նակներ կը նուիրեն այս խնդրին, և բացի թիւրք թելերէն ամենքն ալ Թէրճեմանի պաշտպաններն են: Պատրիարք Սրբազանը Բ. Գուռը թագրիր մը գրեց այս խնդրոյ մասին, և կարծեմ պ. ձիվէ-լեկեան և Սագայեան արտաքին մեծամեծ պաշտ-պանութիւններ պիտի վայելեն: Առ այժմ ընդհա-նուր համակրութիւն մը տիրած է այս թելերի մասին:

Այս համակրութիւնը ի վաղուց կար, բայց այժմ մեծցաւ: Թէրճեմանի դեռ մի քանի տարի է որ սկսած է հրատարակուել, վարդան բաշայի գրիչը նորա փալ կուտար, և նորա մահէն յետոյ երի-տասարդ խմբագիրներ ունեցաւ որ նշանաւոր յօ-դուածներ կը հրատարակեն: Ազգային ներքին խնդ-րոց մէջ գրեթէ չէ գրք գրել մը ունի այդ թելերն և ընդհանրապէս կը դահաճայ տեղեկութիւններ հաղորդելով. իսկ ազգային արտաքին խնդրոց մէջ գործուն գեր մը ունի, շատ դանձ և կծու յօդուածներ կը հրատարակէ, Հայաստանն ունի նշանաւոր թղթակցութիւններ և կառավարութեան զեղծմանց դէմ արիւնք կը յարձակի: Այս կա-րկուր է դատաստանի արդիւնք հետզհետէ կը հա-ղորդուի: Առ այժմ մեր թելերներու արգելուած է հարստահարութեանց վերաբերեալ թղթակցու-թիւնը և այլն հրատարակել:

Ուրիշ մեծ դատաստան մ'ալ որ ուղղակի միջ-չէր վերաբերի, այն է Ամառ Հօճայի դատաս-տանը. պահ մը կարծեցինք թէ վերջացաւ, բայց այժմ կիմանաւք թէ անդիական դեղագնաւան և Բ. Գրան մէջ բանակցութիւնը կը շարունակեն, խղճի ազատութեան խնդիր մը կը յուզուի, եւ-րօպայից որ կը կարծէին թէ այս խնդրին տաճ-կաստանի համար լուծուած է, այժմ կը տեսնեն թէ քանի ստույգ է հայ պաշտօնական բարձրագոյն անձի մը գրած այն խօսքն թէ Տաճկաստանի մէջ խղճի ազատութիւն կը նշանակէ քրիստոնէից խաւովութիւն ընդունելու ազատութիւն և մէկ եկեղեցիէ ուրիշ եկեղեցի յարկ, բայց ոչ թէ խաւանք քրիստոնէութիւն ընդունելու ազատու-թիւն:

Հայկակ
ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
«Голосъ» լրագրի մէջ կարգում ենք: «Daily News» լրագրին հետեւեալը. «Հայերը այն եզրա-կացութեանը հասան, որ Անգլիայի ապահոված վերանորոգութիւնը մի գուռ չարժեն, և այս պատճառով և Երկու հաղ աւել լի ըն-տան ի լի և Երկու խնդրագիր ստորագրեցին և ներկայացրին Վիեննայի ռուսաց հիւպատո-սին, որի մէջ թոյլ տուցին թէ Երկու խնդ-րում միասին առաջացան և կը զեցու-նան Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանը, այս բանի մասին տեղեկութիւններ ստանալով, անյա-պող ուղարկեց այնտեղ նախկին պատրիարք (?) Խորէն Նաւ-Բէյին (որը գնացել էր Լօնդոն և Բելքին որպէս հայերի ներկայացուցիչ), որ փորձ փորձի կանգնեցնել այս գործը: Երեկ, Կ. Պօլսում զա-նազան հարստահարութիւնների և բարեգործու-թիւնների մասին հաղորդած լուրերի պատճառով, կարանաւորեցան և բանտարկեցան հայերէն լրա-գրի հրատարակիչները: Եւ որովհետեւ այս լրագիրը պատրիարքարանի օրգանն է, այդ պատճառով պատրիարքարանը իր պատասխանատուութեան վրա է ընդունում այդ լրագրի մէջ հաղորդած լուրերի ճշգրտութիւնը: Հայաստանում քրիստի և թիւրքերի բարեգործութիւնների վրա մէկ թշուա-նութիւն ևս աւելացաւ, այն է սովը: Թիւրքաց կառավարութիւնը Ռուսաստանից և Պարսկաս-տանից հացի բերելը արգելեց, իսկ հարկերը խտրել պահանջում է:

«Голосъ» լրագրի մէջ կարգում ենք: «Daily News» լրագրին հետեւեալը. «Հայերը այն եզրա-կացութեանը հասան, որ Անգլիայի ապահոված վերանորոգութիւնը մի գուռ չարժեն, և այս պատճառով և Երկու հաղ աւել լի ըն-տան ի լի և Երկու խնդրագիր ստորագրեցին և ներկայացրին Վիեննայի ռուսաց հիւպատո-սին, որի մէջ թոյլ տուցին թէ Երկու խնդ-րում միասին առաջացան և կը զեցու-նան Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանը, այս բանի մասին տեղեկութիւններ ստանալով, անյա-պող ուղարկեց այնտեղ նախկին պատրիարք (?) Խորէն Նաւ-Բէյին (որը գնացել էր Լօնդոն և Բելքին որպէս հայերի ներկայացուցիչ), որ փորձ փորձի կանգնեցնել այս գործը: Երեկ, Կ. Պօլսում զա-նազան հարստահարութիւնների և բարեգործու-թիւնների մասին հաղորդած լուրերի պատճառով, կարանաւորեցան և բանտարկեցան հայերէն լրա-գրի հրատարակիչները: Եւ որովհետեւ այս լրագիրը պատրիարքարանի օրգանն է, այդ պատճառով պատրիարքարանը իր պատասխանատուութեան վրա է ընդունում այդ լրագրի մէջ հաղորդած լուրերի ճշգրտութիւնը: Հայաստանում քրիստի և թիւրքերի բարեգործութիւնների վրա մէկ թշուա-նութիւն ևս աւելացաւ, այն է սովը: Թիւրքաց կառավարութիւնը Ռուսաստանից և Պարսկաս-տանից հացի բերելը արգելեց, իսկ հարկերը խտրել պահանջում է:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ
Հրեական ստատիստիկա. Հրեական կը-րօնը տարածելու համար կազմած Բելքինեան Ըն-կերութիւնը 1878 թվի համար նորբերում մէկ հա-

շիւ հրատարակեց, որը հետեւեալ թւերն է ներկա-յացնում. բոլոր երկրագնդի վրա տարածված հրեա-ների թիւը 6-ից մինչև 7 միլիօն է, այսինքն ուղիղ այնքան, որքան, հրեաների գիտնականների կնիթա-յութեանը, Գաւիթ թողարկող ժամանակներում էին: Այս թիւը 5 միլիօն եւրօպայում են ընա-վում, 200,000 Ասիայում, 80,000 Աֆրիկայում, 1—1½ միլիօն Ամերիկայում: Եւրօպայում, ամենից բազմաթիւ հրեաներ Ռուսաստանում են ապրում, այն է 2,621,000 մարդիկ, Աստորիայում 1,375,000 մ., այդ թւում միայն Գալիցիայում 575,000 են: Գերմանիայում 512,000 հրեաներ կան, որոնցից Պոզնանում 61,000 մարդիկ կան: Հոլանդիայում 70,000 հրեաներ, Անգլիայում—50,000, Ֆրանսիա-յում—49,000, Իտալիայում—35,000. Իտալիա-յում և Պորտուգալիայում 2-ից մինչև 4000 հրեա-ներ կան. Շվեյցրիայում—1800. Նորվեգիայում 25 մարդիկ: Բելքինում ապրում են 45,000 հրեաներ, այսինքն համարաւ այնքան, որքան ամբողջ Պրան-սիայում: Աֆրիկայում հրեաները մասամբ Աֆ-րիկայում են ապրում, բայց նրանք մինչև անգամ Հարեջտանում և Սահարայի օվաղիւններում ևս պա-տահում են. աշխարհի այս մասում նրանք յաճախ ծառայում են որպէս միջնորդներ քրիստոնեաների և մահմետականների մէջ: Ասիայում, 20,000 հրեա-ներ Հնդկաստանում են ընտելվում, 25,000 Պա-կիստանում: Եւրասիայում 13,500 հրեաներ են ապրում 7000 մահմետականների և 5000 քրիստո-նեաների հետ միասին:

«ՄԵՍԿԻ» ՊԱՍՏԱՆԻՆԵՐ
—ԱՍՏԱՆԻՆ. ***. Նամակը արդէն տրու-ված է: Շարունակեցէք գրել, ձեր թղթակ-ցութիւնները բաւական հետաքրքիր են:

—ԱՆԿՍՏԱՆԻՆ. Մ. Ա. Տան րուր Ս. Նշան եկեղեցու ծխական ուսումնարանի բա-ժանորդագիրը ստացված է: Խնդրում ենք միւս անգամ պատուիրած կամ հասարակ նամակով փող չուղարկել: Փողերը ամենը պէտք է միշտ դրամական ծրարներով ու-ղարկեն:

—ՀԻՆԵՆԱՅԻՆ. Ստարական յունվարի 4-ից գրած նամակը հնացել է, այժմ չարժէ տպել: Շարունակեցէք գրել: Օրերումս ձեզ մի նամակ ուղարկեցինք:

—ՄԵՂԻՆ. Մ. Մենք չենք կարող ամեն տեսակ յօդուածներ տպել միայն այն պատ-ճառով, որ յօդուածի հեղինակը կը գրի բաժանորդ «Մշակին»: Շարունակեցէք գրել, յարմար յօդուածները կը տպենք, իսկ ան-յարմարները կը գցենք: Ամեն մարդ ամեն տեսակ գործի մասին չէ կարող գրել: Եթէ մենք տպում ենք մի թղթակցի որ և է նա-մակը, այդ չէ նշանակում, որ նրա բոլոր նա-մակները կը տպենք: Ցանկարժ նոյն թղթակցից ստանու-լ ենք մի նամակ, որից պարզ երևում է, որ այն գործը որի մասին գրում է, իրան բո-լորովին անծանօթ է:

—ՄՈՍԿՎԱ. Ն. Ա. Ձեր յօդուածները բո-լորը տպված են, բայց մէկից, որ տարաբաղ-դաբար չը կարողացանք տպել: Ցաւում ենք, բայց մենք մեղաւոր չենք:

—ՄՈՍԿՎԱ. Ն. Ա. Ձեր յօդուածները բո-լորը տպված են, բայց մէկից, որ տարաբաղ-դաբար չը կարողացանք տպել: Ցաւում ենք, բայց մենք մեղաւոր չենք:

«ՄԵՍԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ
ԿԱԿՈՒՍՏ, 28 յունվարի (9 փետրվարի): Մուլլա-Մուշաղի-Ալիմ, որ Մահմադ խանի հետ միասին գտնվում է Բագինում, հրաւի-րեց աղիականական ցեղերին նորից պատերազմ սկսել. այդ հրաւերին արձագանք տուին Կո-զէստանցիները և Գիլգայեցիները:

—ՄՈՍԿՎԱ. Ն. Ա. Ձեր յօդուածները բո-լորը տպված են, բայց մէկից, որ տարաբաղ-դաբար չը կարողացանք տպել: Ցաւում ենք, բայց մենք մեղաւոր չենք:

«ՄԵՍԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ
ԿԱԿՈՒՍՏ, 28 յունվարի (9 փետրվարի): Մուլլա-Մուշաղի-Ալիմ, որ Մահմադ խանի հետ միասին գտնվում է Բագինում, հրաւի-րեց աղիականական ցեղերին նորից պատերազմ սկսել. այդ հրաւերին արձագանք տուին Կո-զէստանցիները և Գիլգայեցիները:

—ՄՈՍԿՎԱ. Ն. Ա. Ձեր յօդուածները բո-լորը տպված են, բայց մէկից, որ տարաբաղ-դաբար չը կարողացանք տպել: Ցաւում ենք, բայց մենք մեղաւոր չենք:

«ՄԵՍԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ
ԿԱԿՈՒՍՏ, 28 յունվարի (9 փետրվարի): Մուլլա-Մուշաղի-Ալիմ, որ Մահմադ խանի հետ միասին գտնվում է Բագինում, հրաւի-րեց աղիականական ցեղերին նորից պատերազմ սկսել. այդ հրաւերին արձագանք տուին Կո-զէստանցիները և Գիլգայեցիները:

—ՄՈՍԿՎԱ. Ն. Ա. Ձեր յօդուածները բո-լորը տպված են, բայց մէկից, որ տարաբաղ-դաբար չը կարողացանք տպել: Ցաւում ենք, բայց մենք մեղաւոր չենք:

«ՄԵՍԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ
ԿԱԿՈՒՍՏ, 28 յունվարի (9 փետրվարի): Մուլլա-Մուշաղի-Ալիմ, որ Մահմադ խանի հետ միասին գտնվում է Բագինում, հրաւի-րեց աղիականական ցեղերին նորից պատերազմ սկսել. այդ հրաւերին արձագանք տուին Կո-զէստանցիները և Գիլգայեցիները:

